

Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi

Kamuoyu Görüşlerini İçeren BTHK Raporu

Ref: 2025/PA8-V2.0

İçerik

İÇERİK.....	İ
1. GİRİŞ.....	3
2. RAPOR KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEN HİZMETLER VE PAZARDAKİ GENEL DURUM.....	5
2.1. Rapor kapsamında değerlendirilen hizmetler	5
2.2. Pazardaki Genel Durum	7
3. İLGİLİ PAZAR TANIMI	10
3.1. Perakende Sabit Ses Pazarı.....	10
3.2. Toptan Sabit Ses Pazarı.....	11
3.3. Diğer Hususlar	14
4. SABİT ŞEBEKEDİ ÇAĞRI SONLANDIRMA PAZARINDA DÜZENLEME GEREKSİNİMİ	16
4.1. Üçlü Kriter Testinin Uygulanması	17
4.2. Sonuç	17
5. REKABET DEĞERLENDİRMESİ	19
5.1. Rekabet Değerlendirme Yaklaşımı.....	19
5.2. Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarında Rekabet	20
5.2.1. Sonlandırma Pazarlarında Pazar Gücünün Başlıca Kaynakları	20
5.2.2. Mevcut Rekabet Yapısı	20
5.2.3. Potansiyel Rekabet Yapısı	20
5.2.4. Dengeleyici Alım Gücü	21
5.3. EPG Sonucu	21
6. ÖNERİLEN YASAL DEĞİŞİKLİKLER	22
6.1. Mevcut Yapının Gözden Geçirilmesi	23
6.1.1. Fiyat Kontrolü Yükümlülüğü	23
6.1.2. Erişim Yükümlülüğü	24
6.1.3. Ayrımcılık Yapmama Yükümlülüğü	24
6.1.4. Şeffaflık Yükümlülükleri.....	25

6.1.5. Muhasebe ayrımı yükümlülüğü	25
6.2. Öneriler	25
7. SONUÇ.....	26
EK 1: KAMUOYU GÖRÜŞÜ SORULARI	28

1. Giriş

Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu, bundan sonra 'Kurum' olarak adlandırılacak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Elektronik haberleşme sektörünü düzenleme ve denetleme fonksiyonunun bağımsız bir idari otorite tarafından yürütülmesi amacıyla Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi'nin 29 Aralık 2011 tarihli yirmi dördüncü birleşiminde oybirliğiyle kabul olunan "Elektronik Haberleşme Yasası" çerçevesinde kurulmuştur.

Kurum, Yasa'nın 34'üncü maddesinin 7'nci fıkrasında belirtilen *"İlgili piyasaların tanımlanmasını, piyasa analizlerinin yapılmasını ve uygun ve orantılı düzeltici tedbirlerin belirlenmesini içine alan piyasa inceleme süreci, Kurum tarafından, en az iki yılda bir veya ihtiyaç hissedildiğinde yapılır"* hükmü çerçevesinde "Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Piyasa Analizi" çalışmasını güncellemek üzere görevlendirilmiştir.

Yine Yasa'da, Üçüncü Cetvel/3-Ç'de, *"KKTC'de Türkiye ve Avrupa Birliği üyesi ülkelerle tutarlı düzenleyici uygulamalar geliştirilmesini ve bu Yasanın söz konusu ülkelerdeki eşdeğer mevzuatın uygulanmasıyla tutarlı bir şekilde uygulanmasını sağlamak amacıyla bu ülkelerin ilgili düzenleyici makamlarıyla iş birliği yapar."* ibaresi geçmektedir. Bu çerçevede Kurum, Avrupa Birliği'nin çağrı sonlandırma ücretleri ve pazar analizi uygulamalarını dikkate alır ve örnek uygulama olarak değerlendirir. Benzer bir diğer ibare "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 12'nci maddesinin 6'ncı fıkrasının (Ç) bendinde Kurum'un sonlandırma ücretlerini Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak belirleyebileceği ve/veya üst sınır koyabileceğini belirtilmektedir.

Yasa altında yapılmış olan "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 9'uncu maddesinin 7'nci fıkrasında *"Kurum piyasa analizlerine yönelik olarak, en az 30 (otuz) iş günü süre vermek suretiyle Rekabet Kurumu ve kamuoyu görüşünü almak zorundadır. Kurum, piyasa analizlerine yönelik Rekabet Kurumu ve kamuoyu görüşü alınmasına ilişkin dokümanları, Rekabet Kurumu ve kamuoyu görüşleri sonrası değerlendirmeleri içeren dokümanları ve piyasa analizleri sonucunda getirilen yükümlülükleri ihtiva eden nihai piyasa analizi dokümanlarını internet sitesinde yayımlar"* ifadesine yer verilmektedir.

Yapılan işbu ilk tur piyasa analizi kapsamında, Kurumumuz tarafından hazırlanan Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşüne Açılan BTHK Taslak Raporu) kamuoyu görüşlerinin alınabilmesini teminen 16/05/2025 – 04/07/2025 tarihleri arasında Kurum internet sitesinde yayımlanmıştır. Bu zaman zarfında herhangi bir kurumdan işbu doküman özelinde direkt bir geri dönüş gelmemiştir.

Ancak “Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi” ve “Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu” için Kıbrıs Mobil Telekomünikasyon Ltd. (Kuzey Kıbrıs Turkcell) ve Vodafone Mobile Operations Ltd. (Telsim) tarafından iletilen görüşler kapsamında:

- ▶ Kuzey Kıbrıs Turkcell sabit çağrı sonlandırma pazarı piyasa analizi ile ilgili olarak spesifik yorumları bulunmamakla birlikte mobil çağrı sonlandırma pazarı piyasa analizi ile benzerlikler arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını,
- ▶ Telsim ise sabit çağrı sonlandırma Pazarı piyasa analizine ilişkin genel olarak yapılan değerlendirmeleri doğru bulduğunu ve katıldığını

belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Kuzey Kıbrıs Turkcell’in mobil çağrı sonlandırma pazarı piyasa analizine ilişkin yapmış olduğu yorumlar 31/07/2025 tarihinde yayımlanan 2025/PA7-V2.0 referans numaraları “Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)” kapsamında Kurumumuzca değerlendirilmiştir.

Kamuoyu görüşlerini içeren bu piyasa analizi belgesi, aşağıdaki bölümlere ayrılmıştır:

- ▶ Bölüm 2, rapor kapsamında değerlendirilecek olan sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarı ve bu pazardaki genel durum;
- ▶ Bölüm 3, ilgili pazar tanımları kapsamında ele alınacak ürün/hizmetlerin coğrafi boyutu ve söz konusu pazarı teşkil edebilecek ürün/hizmetlerin ikame edilebilirliği;
- ▶ Bölüm 4, sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında düzenleme gereksinimine ilişkin değerlendirmeler ve üçlü kriter testi;
- ▶ Bölüm 5, ilgili piyasanın analiz edilmesine yönelik yaklaşımlar ve söz konusu pazarda etkin rekabetin bulunup bulunmadığına ilişkin görüşler;
- ▶ Bölüm 6, sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında EPG’ye sahip olduğu tespit edilen haberleşme sağlayıcısına getirilen mevcut yükümlülükler ve önerilen yasal değişiklikler,
- ▶ Bölüm 7, sonuç.

2. Rapor Kapsamında Değerlendirilen Hizmetler ve Pazardaki Genel Durum

2.1. Rapor kapsamında değerlendirilen hizmetler

Avrupa Komisyonu'nun 2003 yılında yayımlanan Tavsiye Kararında¹ 9 no'lu pazar "Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarı" olarak tanımlanmaktaydı. Komisyonun 2014 yılında yayımlanan yeni Tavsiye Kararında² ise sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarı toptan pazarlar içerisinde ilk sırada yer almaktadır. Buna karşılık Avrupa Komisyonu, 2020/2245 numaralı Tavsiye Kararında³ sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinde Birlik çapında uygulanacak tavan sabit ve mobil sonlandırma ücretlerinin altını çizerek söz konusu pazarları ilgili pazar olmaktan çıkarmıştır. Yine aynı Tavsiye Kararında, 22nci madde altında, Ulusal Düzenleyici Kurumların (NRA) kendi ulusal koşullarında "üçlü kriter testi"ni karşıladığına kanaat getirdikleri pazarları analiz edebileceğinin altı çizilmiştir.

Sabit telefon hizmetinin gerçekleştirilmesi için sunulan sonlandırma hizmeti, çağrının santralden son kullanıcının sabit telefonuna kadar taşınması ile gerçekleşir. Şema 2-1 üzerinden görüldüğü üzere, sabit veya mobil şebekeden sabit şebekeye doğru başlatılan herhangi bir çağrı, çağrıyı başlatan (A) operatörünün şebekesinden (B) operatörünün şebekesine iletilerek (B) operatörü tarafından sonlandırılmaktadır. Bu bağlamda, (A) operatörü Arayan Taraf Öder⁴ prensibi çerçevesinde (B) operatörüne çağrı sonlandırma ücreti öder. Sabit şebekede çağrı sonlandırma iki şekilde olabilir:

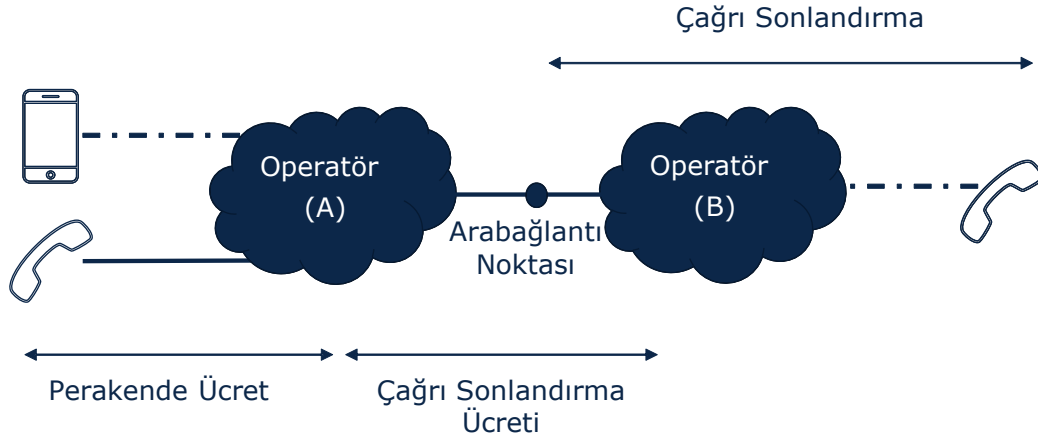
- ▶ Sabit şebekeden sabit şebekeye
- ▶ Mobil şebekeden sabit şebekeye

¹ Commission Recommendation of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services 2003/311/EC.

² Commission Recommendation of 9 October 2014 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services.

³ Commission Recommendation (EU) 2020/2245 of 18 December 2020 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council establishing the European Electronic Communications Code

⁴ Calling Party Pays

Şema 2-1: Sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmeti

Bu bağlamda ses sonlandırma hizmeti, "her bir şebekeye tahsis edilen E164 numaralarına⁵ yapılan kişiden kişiye aramaların sonlandırılması" olarak tanımlanmış, bir şebeke operatörünün alan taraf öder ilkesinin kullanıldığı ücretsiz telefon gibi katma değerli servislerine yapılan aramalar pazar kapsamı dışında tutulmuştur. Söz konusu pazar tanımına ek olarak, sonlandırma hizmetinin aşağıda belirtilen maddeleri de kapsamı kararlaştırılmıştır:

- ▶ Ara bağlantı noktasından (nokta dahil olacak şekilde) gelen çağrıların son kullanıcının şebeke sonlandırma noktasına (NTP) iletimi
- ▶ Sabit yer değişimi yapabilen (nomadic) hizmetlere yapılan aramaları ve acil aramaları

Yukarıda belirtilen kapsamdan, aşağıdaki tanımların çıkartılması gerektiği kararlaştırılmıştır:

- ▶ Makineden makineye iletişim çağrıları
- ▶ WhatsApp gibi yönetilmeyen (unmanaged) OTT ve VoIP gibi hizmetleri (çoğunlukla kapalı kullanıcı grubu bazında kullanılmakta olduğundan)

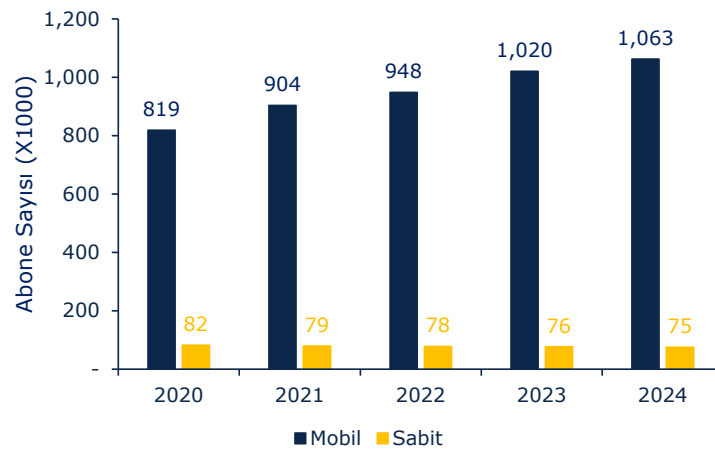
Yukarıda ismen belirtilmiş olan ürün pazarlarının özellikleri, ilgili AB tanımları ile uyumlu bulunmuştur. İşbu dokümanda söz konusu hizmetlerden sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmeti incelenecek olup, müteakiben anılan hizmete ilişkin ilgili pazarda EPG'ye sahip işletmeciler ile bu işletmecilere getirilecek yükümlülükler tespit edilecektir.

⁵ Genel anahtarlamalı telefon şebekesine aboneleri numaralandırmak için kullanılan CCITT standardı

2.2. Pazardaki Genel Durum

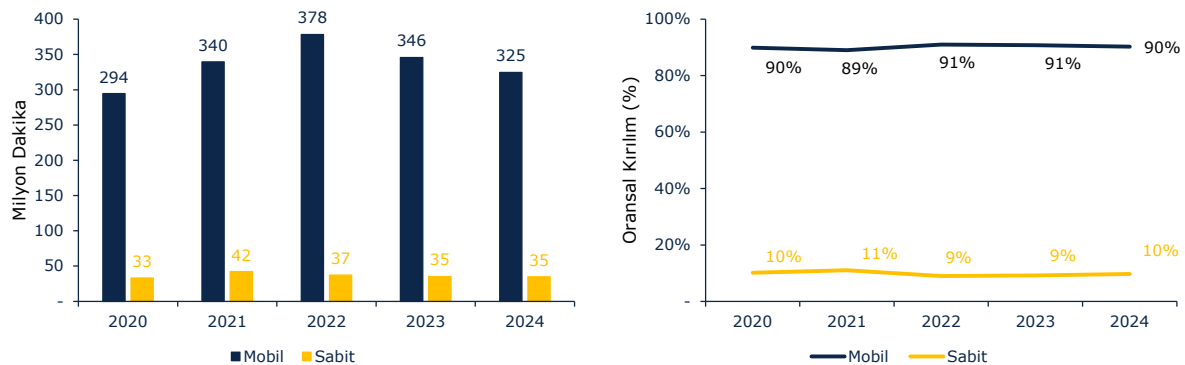
KKTC’de iki tanesi mobil (Turkcell Kuzey Kıbrıs ve KKTC Telsim) ve bir tanesi sabit (Telekomünikasyon Dairesi) olmak üzere toplam üç haberleşme sağlayıcısı bulunmaktadır. Telekomünikasyon Dairesi Kuzey Kıbrıs’ta faaliyet gösteren tek sabit telefon hizmeti veren haberleşme sağlayıcısıdır ve hem gelir hem de abone sayısı bakımında KKTC sabit telefon hizmetleri pazarında %100’lük pazar payına sahiptir.

Şema 2-2’de sabit ve mobil toplam abone sayıları gösterilmiştir. Bu verilere göre, 2020-2024 yıllarında sabit abone sayısı azalırken, mobil abone sayısı artmıştır.

Şema 2-2: 2020-2024 dönem sonu abone sayısı [Kaynak: BTHK]

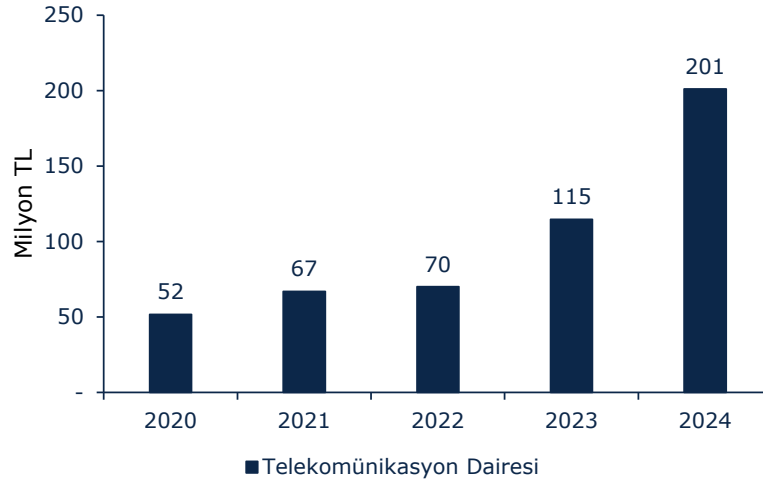
Şema 2-3’te de mobil ve sabit şebekedeki toplam gelen trafik miktarında 2020 yılından bu yana önce artma sonra azalma gerçekleştiği, sabit mobil trafik oranının da nispeten sabit kaldığı görülmektedir.

Şema 2-3: 2020-2024 yılları mobil ve sabit toplam gelen trafik ve Oransal Kırılımı [Kaynak: BTHK]

Şema 2-4’te Telekomünikasyon Dairesi’nin 2020-2024 yılları arasındaki toplam gelirlerinin artmakta olduğu gözlenmekle beraber, 2022-2024 seneleri arasında azalan trafiğe rağmen

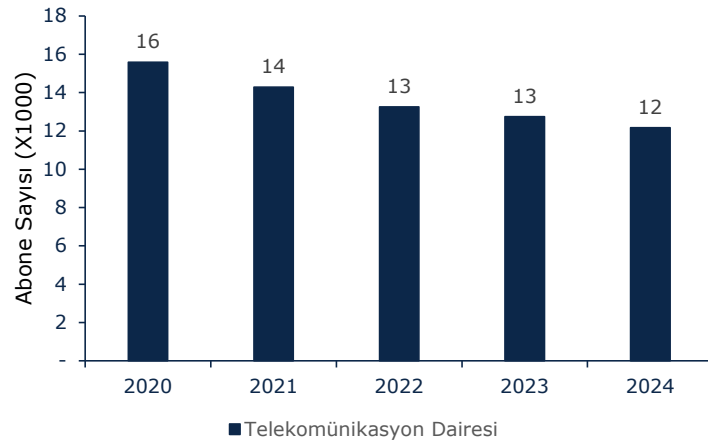
gerçekleşen keskin yükselişin Türk lirasında yaşanan değer kaybından ve enflasyonist baskıdan dolayı olduğu düşünülmektedir.

Şema 2-4: Telekomünikasyon Dairesi 2020-2024 yıllarındaki toplam gelirleri [Kaynak: BTHK]

Bu veriler neticesinde, sabit telefon hizmetlerinin kullanımı, mobil penetrasyonunun artması ve internet şebekesi üzerinden ses hizmetlerinin (VoIP vb.) gittikçe yaygınlaşması ile giderek azalmaktadır. Sabit telefon hizmetlerine ilişkin trafik ve abone miktarlarının aşağı yönlü eğiliminin önümüzdeki yıllarda da devam edeceği öngörülmektedir.

Günümüzde, VoIP (voice over Internet Protocol) teknolojisi ile çalışan OTT (Over The Top) uygulamaları (Viber, Skype, WhatsApp vb.), Internet şebekesi üzerinden veri iletimine imkân sağlayarak ses, mesajlaşma ve görüntü hizmeti sunabilme kapasiteleri ile tüm dünyada olduğu gibi KKTC’de de yaygınlığını gün geçtikçe arttırmaktadır. Her ne kadar Şema 2-5’te de görüldüğü üzere xDSL abone sayısında bir düşüş gözlemlenmekte olsa da, özellikle, akıllı telefon ve 4G teknolojilerinin penetrasyonu arttıkça OTT uygulamalarının kullanım yaygınlığının da artması beklenmektedir. Kurumumuz bu servislerin artışının geleneksel sesli arama trafiğinin azalmasına yol açacağına farkındadır. Fakat, haberleşme sağlayıcıları kendi abonelerine yapılan çağrılarının sonlandırılması hususunda tekel olmaya devam edeceğinden bu durum piyasadaki temel yapısal konuyu değiştirmez. Bu bağlamda, mobil ve VoIP gibi sabit telefon hizmetlerine alternatif olabilecek hizmetlerin kullanımının ilgili pazarda yeterli bir baskı unsuru oluşturamayacağı düşünülmektedir.

Şema 2-5: Telekomünikasyon Dairesi 2020-2024 yıllarındaki toplam xDSL Abone Sayısı (Bin)
[Kaynak: BTHK]

3. İlgili Pazar Tanımı

Bu rapordaki pazar analizi çalışmasında değerlendirilecek KKTC'deki toptan sabit ses pazarını tanımlamadan önce tüm sabit ses pazarını bütünsel bir bakış açısı ile irdelemek ve perakende sabit ses pazarı ile toptan sabit ses pazarı arasındaki ilişkiyi daha iyi açıklamak için öncelikle Bölüm 3.1'de perakende sabit ses pazarından bahsedilmiş, Bölüm 3.2'de de toptan sabit ses pazarının tanımı ve tanımlanan pazar içerisinde dahil edilecek servislerin analizi yapılmıştır.

3.1. Perakende Sabit Ses Pazarı

KKTC'deki perakende sabit telefon hizmetleri pazarında erişim ve çağrı başlatma servisleri beraber sunulmaktadır. Sabit çağrı başlatma, bir önceki bölümde (bkz. Bölüm 2) belirtilmiş olan çağrı başlatma, çağrı sonlandırma ve çağrı geçişi de dâhil olmak üzere perakende çağrı hizmetleri sağlamak için gerekli olan üç servisten biridir. Bu sebeple, erişim ve çağrı başlatma hizmetleri tek ürün olarak son kullanıcılar tarafından alınmaktadır.

Avrupa Komisyonu'nun, 2014 yılında yayımladığı tavsiye kararına göre sabit telefon hizmetleri piyasası sabit geniş bant pazarından ayrı bir pazar olarak kabul edilmektedir. İlgili pazar, mobil sesli telefon pazarından da ayrı olarak değerlendirilmektedir. Sabit pazara girmek isteyen mobil haberleşme sağlayıcıların sabit erişim ağ altyapı yatırımı yapması gerekeceğinden sabit telefon hizmetleri pazarına girmeleri önünde büyük engeller bulunur. Bu nedenle, sabit telefon hizmetleri sunan bir haberleşme sağlayıcısı 'geçici olmayan, küçük fakat belirgin bir fiyat artışı'⁶ uyguladığında arz yönlü ikame ihtimali çok azdır.

Coğrafi Pazar Tanımı

İlgili "coğrafi pazar" tanımı, pazarda sunulan ürün ve hizmetlerin arz ve taleplerinin gerçekleştiği, rekabet şartlarının yeterince homojen olduğu ve komşu alanlardaki şartların yeterli derecede farklı olması nedeni ile ayırt edilebilir nitelikte olduğu coğrafi alanı anlatmaktadır. Perakende sabit ses hizmetlerine talebin KKTC'nin farklı bölgelerinde önemli farklar gösterdiği gözlemlenmemektedir. Coğrafi pazarın sınırları, sabit telefon hizmetleri verilen KKTC pazarının bütününe ifade etmektedir. Bu bölge haricinde yer alan ve ayırt edilebilen farklılıklara sahip komşu bölgeler ve özel bölgeler (askeri bölgeler) araştırma konusu içerisine dâhil edilmemektedir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde altyapının gelişmişliği sayesinde sabit telefon hizmeti tüm ulusal sınırlar dâhilinde sunulabilmektedir. Hukuki veya çevresel faktörler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde hizmet sunumunu

⁶ Small but Significant and Non-transitory Increase in Price (SSNIP)

etkilememekte olup, hizmet sunulması gereken bölge, tüm ulusal sınırları kapsamaktadır. Ayrıca; perakende fiyatları coğrafyalar arasında bir değişiklik göstermez. Raporun başında belirtilen ülke ve pazar özellikleri göz önünde bulundurulduğunda ve ilgili paydaşlarla olan görüşmeler dikkate alındığında, KKTC perakende pazarının bütünsel ele alınmasının daha doğru olacağına karar verilmiştir.

3.2. Toptan Sabit Ses Pazarı

Sabit şebekede erişim hizmetleri, farklı şebekelere bağlı kullanıcılar arasında iletişim sağlanması amacı ile işletmecilerin birbirlerinden aldıkları hizmetleri ifade etmektedir. Söz konusu hizmetler, perakende müşteriler yerine, işletmecilerin birbirlerine sundukları hizmetler olması nedeni ile "toptan hizmetler" olarak tanımlanmaktadır.

Çağrı sonlandırma hizmeti, işletmecilerin birbirlerine sunmuş oldukları bir hizmet olduğu için toptan bir hizmettir. Tüm sabit haberleşme sağlayıcıları, şebekelerine yapılan aramaların sonlandırılmasından sorumludur. Gelen bir çağrının, sonlandığı haberleşme sağlayıcısının şebekesi dışındaki bir şebekede sonlanması teknik olarak mümkün değildir. Bu nedenle, tüm haberleşme sağlayıcıları sesli aramaları kendi şebekelerinde sonlandırma konusunda tekel durumundadırlar. Sonlandırma hizmetleri için pazar tanımı yapılırken ülkemizde geçerli olan Arayan Taraf Öder⁷ prensibi göz önünde bulundurulmaktadır. Buna göre, çağrıyı başlatan tarafın çağrının tüm maliyetini karşılaması söz konusudur.

İlgili pazar kapsamında ele alınacak ürün/hizmetlerin hem coğrafi boyut hem de söz konusu pazarı teşkil edebilecek ürün/hizmetlerin ikame edilebilirliği temelinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Piyasanın ikame ürünleri içerecek şekilde genişletilmesinin gerekip gerekmediğini belirlemek için öncelikle piyasada herhangi bir doğrudan kısıtlamanın olup olmadığı analiz edilmelidir. Bu bağlamda, aşağıdaki çıkarımlara ulaşılmaktadır:

► Çağrı Sonlandırma Pazarının Tüm Sabit Ağlarda Geçerli Olması

Tüm sabit haberleşme sağlayıcılar tekel konumunda olup, şebekelerine yapılan aramaların sonlandırılmasından sorumludur ve çağrının sonlandığı haberleşme sağlayıcısının şebekesi dışındaki bir şebekede sonlanması teknik olarak mümkün değildir. Aranan tarafça tahsil edilen sonlandırma oranında artış olması durumunda, toptan satış düzeyinde talep yönlü ikame bulunmamaktadır. Herhangi bir kullanıcının abonesi olduğu bir operatöre iletilen çağrının, aynı operatör dışındaki bir şebekede sonlandırılması teknik açıdan mümkün değildir. Bu sebepten, arz yönlü ikame bulunmamaktadır.

⁷ Calling Party Pays

İlgili pazar, her sabit şebekede çağrı sonlandırma haberleşme sağlayıcısının ağında sonlandırılmış aramalarla sınırlıdır.

Soru 1: Tanımlanan çağrı sonlandırma pazarının her sabit şebekede çağrı sonlandırma haberleşme sağlayıcısının ağında sonlandırılmış aramalarla sınırlı olması gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 1'e ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlerin değerlendirmelerine, 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)" kapsamında yer verilmiştir.

► **Sabit ve Çağrı Sonlandırma Hizmetinin Aynı Pazar Kapsamında Değerlendirilebilirliği:**

Sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmetinden faydalanan kullanıcılar, çağrılarını yalnızca sabit şebekede sonlandırabileceklerinden, mobil çağrı sonlandırma hizmeti, sabit şebekede çağrı sonlandırmaya bir alternatif teşkil etmemekte, talep yönlü ikame bulunmamaktadır.

Sabit şebekede çağrı sonlandırma ücretlerinin artması durumunda, mobil hizmet sunan bir haberleşme sağlayıcının kısa vadede ve düşük maliyetle sabit şebekede hizmet sunan bir haberleşme sağlayıcısına geçiş yapabilmesi mümkün değildir. Bundan dolayı mobil ve sabit şebekelerde çağrı sonlandırma hizmetleri farklı pazarlarda değerlendirilmelidir. Arz yönlü ikame bulunmamaktadır.

Soru 2: Sabit ve mobil çağrı sonlandırma hizmetlerinin ayrı pazarlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 2'ye ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 3" kapsamında yer verilmiştir.

► **VoIP Ses Hizmetlerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Kapsamında Değerlendirilebilirliği:**

Bir sesli aramanın kaynağından bağımsız olarak, sonlandırılmasında talep tarafının ikame etkisi yoktur. Sabit şebeke haberleşme sağlayıcısı, kendi numara aralığına yapılan aramaların sonlandırılması ve bu numaraların kullanıcıları hususunda daima tekele sahiptir. Bu sebeple, VoIP çağrısının sabit haberleşme sağlayıcısı tarafından kontrol edilen bir numarada sonlandırılması durumunda, bu çağrı, kaynağı ne olursa olsun, aynı pazar kapsamında değerlendirilebilecektir. Buna karşıt, söz konusu VoIP hizmetlerinin genellikle uygulama tabanlı olması ve kapalı bir kullanıcı bloğu tarafından kullanılması, çağrı sonlandırma hizmeti ile VoIP hizmetlerinin aynı pazar kapsamında değerlendirilemeyeceğine işaret etmektedir.

Soru 3: VoIP hizmetlerinin sabit çağrı sonlandırma pazarında değerlendirilmemesi gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 3'e ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 4" kapsamında yer verilmiştir.

Coğrafi Pazar Tanımı

İlgili 'coğrafi pazar' tanımı, piyasada sunulan ürün ve hizmetlerin arz ve taleplerinin gerçekleştiği, rekabet şartlarının yeterince homojen olduğu ve komşu bölgedeki şartların yeterli derecede farklı olması nedeni ile ayırt edilebilir nitelikte olduğu coğrafi alanı anlatmaktadır. Bu tanım kapsamında, ilgili coğrafi pazarın, sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmetinin tüm ülke genelinde verilmesinden ve ilgili ürün/hizmet karşılığında ücretlendirilen fiyatların aynı oluşundan dolayı, tüm ülke olması gerekmektedir.

Soru 4: Sabit çağrı sonlandırma hizmeti için ilgili coğrafi pazarın ülke genelinin tamamı olduğuna katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 4'e ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 5" kapsamında yer verilmiştir.

3.3. Diğer Hususlar

İşbu raporun "2.1: Rapor kapsamında değerlendirilen hizmetler" bölümünde de belirtildiği üzere, ses sonlandırma hizmeti "her bir şebekeye tahsis edilen E164 numaralarına⁸ yapılan kişiden kişiye aramaların sonlandırılması" olarak tanımlanmış ve bir şebeke operatörünün alan taraf öder ilkesinin kullanıldığı ücretsiz telefon gibi katma değerli servislerine yapılan

⁸ Genel anahtarlama telefon şebekesine aboneleri numaralandırmak için kullanılan CCITT standardı

aramalar pazar kapsamı dışında tutulmuştur. Söz konusu pazar tanımına ek olarak, sonlandırma hizmetinin aşağıda belirtilen maddeleri de kapsamı kararıştırılmıştır:

- ▶ Ara bağlantı noktasından (nokta dahil olacak şekilde) gelen çağrılar son kullanıcının şebeke sonlandırma noktasına (NTP) iletimini
- ▶ Sabit yer değişimi yapabilen (nomadic) hizmetlere yapılan aramaları ve acil aramaları

Yukarıda belirtilen kapsamdan, aşağıdaki tanımların çıkartılması gerektiği kararıştırılmıştır:

- ▶ Makineden makineye iletişim çağrıları
- ▶ WhatsApp gibi yönetilmeyen (unmanaged) OTT ve VoIP gibi hizmetler (çoğunlukla kapalı kullanıcı grubu bazında kullanılmakta olduğundan)

4. Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarında Düzenleme Gereksinimi

Pazar tanımlamaları, tek başına pazar analizini tamamlamak için yeterli değildir. Buna ek olarak, pazarda etkin rekabetin olup olmadığını da inceleyerek pazarda düzenleme gereksinimi olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Avrupa Komisyonu'nun 2007 yılında yayınladığı Tavsiye Kararı'na⁹ (2007/879/EC) göre aşağıda sıralanan üç kriterin hepsini birlikte sağlayan pazarlara öncül (ex-ante) düzenlemeler getirilmelidir. Bu kriterlerden herhangi birinin sağlanmaması durumunda piyasa öncül düzenlemeye tabi değildir.

Üçlü kriter testi aşağıdaki unsurları içerir:

- ▶ Piyasaya giriş önünde yüksek ve geçici olmayan engel veya engellerin olması,
- ▶ Piyasa yapısının belirli bir dönem içinde kendiliğinden rekabetçi yapıya kavuşacağını beklenmemesi ve
- ▶ Rekabet hukuku kurallarının tek başına uygulanmasının piyasa aksaklıklarını gidermede yetersiz olması.

Aynı kriterler, ilgili Yasa altında yayımlanmış olan "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün 9'uncu maddesinde de yukarıda belirtildiği şekilde yer almaktadır. Bundan yola çıkarak, işbu piyasa analizinin pazarı için ilgili test gerçekleştirilmiş ve sonuçları Tablo 1 üzerinden belirtilmiştir.

⁹ Commission Recommendation of 17 December 2007 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services 2007/879/EC

4.1. Üçlü Kriter Testinin Uygulanması

Giriş engelleri	Pazar yapısı eğilimi	Rekabet yasasının yeterliliği
- Her sabit haberleşme sağlayıcısı, abonelerine erişimi kendi sabit şebekesinde kontrol eder. - Hiçbir haberleşme sağlayıcısı kendi şebekesinden başka bir şebekedeki çağrılar için çağrı sonlandırma sağlayamaz. - Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarına girişte yüksek ve geçici olmayan engeller bulunmaktadır. Yalnızca E164 numarasının atandığı şebeke operatörü, kendi şebekesinde bu numaraya yapılan aramaları sonlandırabilir.	- Arayan taraf öder prensibi uyarınca, sonlandırma yapan haberleşme sağlayıcılarına sonlandırma ücretlerini düşürmek için rekabetçi bir baskı uygulanamaz. - Sabit şebeke haberleşme sağlayıcısı, kendi şebekesinde toptan çağrı sonlandırma pazarında, %100 pazar payına sahiptir. - Haberleşme sağlayıcısının gücünün kısıtlanabileceği bir durum yoktur. - Bu pazarda etkin rekabet yönünde bir eğilim yoktur.	- Bu pazardaki rekabet eksikliği, yalnızca düzenlenmiş ücretlerle giderilebilecek sistemik ve yapısal bir sorundur. - Yalnızca var olan rekabet yasasının uygulanması, bu pazardaki orantısız gücü kontrol etmek için yetersiz kalacaktır.

Tablo 1: Üçlü Kriter Testinin Uygulanması

4.2. Sonuç

Yukarıda belirtilen analize dayanarak BTHK, Telekomünikasyon Dairesi için üçlü kriter testinin üç kriterinin de karşılandığı sonucuna varmıştır. Bu nedenle, bu piyasalar öncül düzenlemeye duyarlıdır.

Yukarıda belirtilen yaklaşım, Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen standart piyasa inceleme süreciyle aynıdır. Bu süreç, Komisyonun çağrı sonlandırma pazarlarının İlgili Pazarlara ilişkin hem 2007 hem de 2014 tavsiyelerinde İlgili Pazarlar (Relevant Markets) olduğuna karar vermesine yol açmıştır. Ancak Avrupa Komisyonu, 2020'de İlgili Pazarlar konusundaki tavsiyesini revize ederken farklı bir görüş benimsemiştir. Bu incelemede, çağrı

sonlandırma pazarlarının artık ilgili pazar olmadığına kararı verilmiştir. Komisyon esasen şunu savunmaktadır:

- ▶ 2021'de Avrupa Elektronik İletişim Kodu (European Electronic Communications Code) aracılığıyla AB çapında geçerli sonlandırma ücretlerinin getirilmesi, artık sonlandırma pazarlarında rekabetçi sonuçların olduğu anlamına gelmektedir;
- ▶ 2. Kriter artık AB'de karşılanmamaktadır; ve
- ▶ Sektöre özel öncül (ex-ante) düzenleme artık gerekli değildir.

BTHK, Avrupa Komisyonu'nun yaklaşımını gözden geçirmiş ve bu yaklaşımın KKTC'de benimsenmesi için uygun olmadığı sonucuna varmıştır. Bunun yerine, KKTC'nin yukarıda belirtilen üçlü kriter testinin standart uygulamasını kullanmaya devam etmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

Soru 5: Üçlü kriter testi sonucunda sabit çağrı sonlandırma pazarında belirlenen değerlendirmelere katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 5'e ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 6" kapsamında yer verilmiştir.

5. Rekabet Değerlendirmesi

KKTC'deki sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında, analiz edilmesi gereken bir sonraki husus bu pazarda faaliyet gösteren haberleşme sağlayıcısının Etkin Piyasa Gücü'ne sahip olup olmadığının değerlendirmesini yapmaktır.

Yasa'nın birinci kısım genel kurallar başlığı altında 'Etkin Piyasa Gücü', *"bir elektronik haberleşme şebekesinin bir haberleşme operatörünün bireysel olarak veya başkalarıyla birlikte, ilgili elektronik haberleşme piyasasında rakipleri, müşterileri ve nihai olarak, tüketicilerden belirgin ölçüde bağımsız hareket edebilmesine imkân veren ekonomik güç"* olarak tanımlanmaktadır. Kurum, ilgili piyasada faaliyet gösteren EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcılarını tespit etmek amacı ile "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü'nün ilgili bölümlerini takip etmektedir.

Pazarda EPG'ye sahip bir haberleşme sağlayıcısının olup olmadığı değerlendirilirken temel alınan husus, ilgili haberleşme sağlayıcısının tek başına ya da başka bir haberleşme sağlayıcısıyla birlikte pazardaki ekonomik parametreleri belirleyebilme gücüdür. Bu kapsamda EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcısının tespitinde öncelikli olarak pazar payı dikkate alınmakta ve istisnai durumlar hariç genellikle yüksek orandaki (%50'nin üzerindeki) pazar payına sahip bir haberleşme sağlayıcısının bulunması durumunda söz konusu haberleşme sağlayıcısı EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcısı olarak belirlenmektedir.

5.1. Rekabet Değerlendirme Yaklaşımı

Rekabet değerlendirmesinin amacı pazarda faaliyet gösteren haberleşme sağlayıcısının EPG'ye sahip olup olmadığının değerlendirmesini yapmaktır. EPG *"rakiplerinden, müşterilerinden ve nihayetinde tüketicilerden bağımsız davranabilme gücü"* olarak

tanımlanabilir. Rekabet değerlendirme yaklaşımı, ilgili her pazardaki rekabet seviyesinin analizini gerektirir ve şu unsurları içerir:

- ▶ Sonlandırma Pazarlarında Pazar Gücünün Başlıca Kaynakları
- ▶ Mevcut Rekabet Yapısı
- ▶ Potansiyel Rekabet Yapısı
- ▶ Dengeleyici Alım Gücü

5.2. Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarında Rekabet

5.2.1. Sonlandırma Pazarlarında Pazar Gücünün Başlıca Kaynakları

Üçlü kriter testinin sonuçlarında da belirtildiği üzere her şebeke operatörü, çağrı sonlandırma hizmetlerinin sağlanmasında tekel gücüne sahiptir. Bu tekel gücü, numara blokları bireysel şebeke operatörlerine tahsis edildiğinde ve aramalar için ücretlendirme yapılırken¹⁰ arayan taraf öder ilkesi¹¹ kullanıldığında ortaya çıkmaktadır. Bir son kullanıcı belirli bir numara bloğundaki bir numarayı aradığında, bu aramanın tamamlanmasının tek yolu, aramanın numara bloğu sahibinin şebekesindeki üzerinden yönlendirilmesi ve numara bloğu sahibi tarafından sonlandırılmasıdır. Numara bloğu sahibi, numara bloğundaki numaralara yapılan aramaların sonlandırılması konusunda bir tekele sahiptir. Çağrının sonlandırılması, sonlandırılan şebekenin, başlatan şebekeye uygulayacağı bir sonlandırma ücretinin maliyetini oluşturmaktadır.

5.2.2. Mevcut Rekabet Yapısı

Çağrı sonlandırma hizmeti sunan tüm haberleşme sağlayıcıları, kendi şebekelerinde aramaların sonlandırılmasında %100 pazar payına sahiptir. Bu sebeple, sabit şebekede çağrı sonlandırma operatörleri etkin piyasa gücüne sahiptir.

5.2.3. Potansiyel Rekabet Yapısı

Yeni haberleşme sağlayıcıların ilgili piyasaya girebilme potansiyelleri, potansiyel rekabet olarak adlandırılır. Etkin rekabetin olduğu koşullarda, haberleşme sağlayıcıları, fiyatlarını, piyasadaki diğer oyuncuları da temel alarak belirlemektedirler. Daha önceki bölümlerde değinildiği gibi sabit telefon şebekelerinde bulunan aboneler yönünde çağrı sonlandırma hizmetine toptan seviyede uygulanabilir olarak değerlendirilebilecek arz veya talep yönlü

¹⁰ KKTC ve AB'de olduğu gibi

¹¹ Çağrıyı alan taraf öder ilkesinden ziyade

ikame hizmet bulunmamaktadır. İlgili hizmeti, çağrının sonlanacağı şebekenin haberleşme sağlayıcısı dışında verebilecek başka bir haberleşme sağlayıcısı bulunmamaktadır.

Buna ek olarak, piyasa analizi çalışmasının yürütüldüğü dönemde, sabit şebekelerde çağrı sonlandırma pazarı piyasa dinamiklerini değiştirecek herhangi bir teknolojik değişim beklenmemektedir.

5.2.4. Dengeleyici Alım Gücü

Çağrı sonlandırma hizmetinin doğasından ötürü, çağrıyı sonlandıran haberleşme sağlayıcısı tekel konumunda bulunmakta, diğer haberleşme sağlayıcıları, söz konusu hizmeti başka bir kanaldan tedarik etme şansına sahip olamamaktadır. Bahsi geçen kısıtlama, sabit şebeke yönüne çağrı yapmak isteyen toptan müşterilerin pazarlık gücünü sınırlı seviyede tutmaktadır. Buna göre, Kurumun yapmış olduğu değerlendirmeler ışığında, kısa veya orta dönemde, dengeleyici alım gücünün çağrı sonlandırma pazarında etkin olacağı düşünülmemektedir.

Soru 6: Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında faaliyet gösteren haberleşme sağlayıcılarının EPG'ye sahip olup olmadığının tespitinde uygulanan rekabet değerlendirme yaklaşımına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle birlikte ifade ediniz.

Soru 6'ya ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 7" kapsamında yer verilmiştir.

5.3. EPG Sonucu

Telekomünikasyon Dairesi, KKTC'deki sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında etkin piyasa gücüne sahiptir.

Soru 7: Sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmeti sunan haberleşme sağlayıcısının, sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında EPG'ye sahip olduğu değerlendirmesine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 7'ye ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 8" kapsamında yer verilmiştir.

6. Önerilen Yasal Değişiklikler

Bu piyasa analizi sonucunda etkin piyasa gücüne sahip haberleşme sağlayıcılarının saptanması, pazarda rekabetin yeterli seviyede olmadığını göstermektedir. Pazarda rekabeti teşvik etmek amacıyla Kurum'un çeşitli önemler alması gerekmektedir. Bir haberleşme sağlayıcısının EPG ile tanımlanması, kullanıcıların zararına istisnai ve dışlayıcı davranışlarda bulunma kabiliyetine sahip olduğu anlamına gelir. Bu durumda EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcılarında karşılaşılabilecek temel problemler şunlar olabilir:

- ▶ EPG'ye sahip bir haberleşme sağlayıcısı, etkin rekabet baskısı eksikliği nedeniyle, hizmet kalitesini artırma ihtiyacı duymayabilir ve aşırı fiyatlandırma yapabilir. Bu durum, yeni teknolojilerin geliştirilmesini sınırlayabilir veya yatırımı geciktirebilir.
- ▶ Pazar gücünü yatay veya dikey olarak bağlantılı pazarlara genişletebilir ve ilgili pazarlardaki konumunu güçlendirebilir.
- ▶ Piyasaya girişi zorlaştırırken ağ ve teknoloji yatırımlarının gecikmesine sebep olabilir.

Özetle bir EPG haberleşme sağlayıcısı gerekli düzenlemelerin yokluğunda, pazardaki rekabeti çarpıtacak ve hatta kaldıracak çeşitli uygulamalarda bulunabilir.

Bu bölüm, bir önceki piyasa analizini takiben yürürlüğe giren mevcut yasal değişikliklerin açıklamalarını ve toptan sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarına ilişkin önerilen yasal değişiklikleri açıklamaktadır.

6.1. Mevcut Yapının Gözden Geçirilmesi

Bir önceki piyasa analizinde etkin piyasa gücüne sahip haberleşme sağlayıcıları saptanmış ve bunun neticesinde ilgili pazarda etkin rekabetin olmadığı sonucuna varılmıştır. Bunu takiben, KKTC'nin piyasa analizi tüzüğü'nün, EPG'ye sahip haberleşme sağlayıcılarına uygulanabilecek beş olası yükümlülüğü ortaya koyduğu belirtilmiştir. Söz konusu beş yükümlülüğe ilişkin bir önceki pazar analizinden elde edilen çıktılarına aşağıda yer verilmiştir.

6.1.1. Fiyat Kontrolü Yükümlülüğü

Analizler, KKTC'den başlatılan ses aramalarının sonlandırılması için sabit veya mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin sınırlandırılması konusunda güçlü bir kamu yararı argümanı olduğunu göstermektedir. Belirlenen tavan ücretler, arz maliyetini aşan ve sesli telefon görüşmelerinde son kullanıcının ödeyeceği ücreti gereksiz yere yükseltecek sonlandırma ücretlerinin önüne geçmektedir. Ayrı bir raporda (Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama

Raporu), bir sonraki düzenleyici dönemde uygulanacak tavan ücretlerinin seviyesi için, çeşitli öneriler ortaya konulmaktadır.

Ayrıca, KKTC dışından gelen aramalara üst sınır uygulanmaması yönünde güçlü bir kamu yararı argümanı bulunmaktadır. KKTC'deki sabit operatör çağrı sonlandırma ücretlerinde tavan fiyat uygularken, örnek olarak A Ülkesindeki operatörler bu tür aramalar için daha yüksek ücret talep ederse, bu (dengeli trafik akışları olduğu varsayılarak) KKTC'den A ülkesine doğru net bir gelir akışına yol açacaktır. Başka bir deyişle KKTC, A Ülkesindeki telekomünikasyon hizmetlerini sübvansede ediyor olacaktır. Bu etkiyi önlemek için BTHK, KKTC'deki sabit operatörün diğer ülkelerdeki operatörlerle karşılıklı olarak sonlandırma ücretlerini müzakere etmekte serbest olmasını önermektedir.

6.1.2. Erişim Yükümlülüğü

BTHK, KKTC'de yerleşik sabit operatörün, KKTC'deki sabit veya mobil fark etmeksizin herhangi bir şebeke operatöründen gelen aramaları sonlandırmakla yükümlü olmasını önermektedir. Bu, KKTC'deki herhangi bir şebekedeki son kullanıcının, KKTC'deki diğer herhangi bir sesli telefon kullanıcısıyla konuşmasını sağladığı için açıkça kamu yararı taşımaktadır. Böyle bir yükümlülüğün operatörlere empoze edilmediği bir durumda, rakiplerinden daha fazla sayıda abonesi olan herhangi bir şebeke operatörü, rakip operatörlere ait şebekeleri veya hizmetleri son kullanıcılar için daha az çekici kılmak için (rakip operatör, daha az arama gerçekleştirme fırsatına sahip olacağından dolayı) onlardan gelen aramaları sonlandırmayı reddedebilecektir. Bunun sonrasında ise, daha büyük ve daha güçlü olmak için kendi perakende hizmetlerine abone kazanımına yol açılabilecektir. Bu yine kamu yararına aykırıdır. Hem rekabeti zayıflatacak hem de KKTC abonelerinin halihazırda sahip olduğu şebekeler arası (any-to-any) bağlantıyı yok edebilecektir.

Çağrılar düzenlenmiş tavan fiyatlarla sonlandırma zorunluluğu, operatörlerin birincil erişim yükümlülüğüdür. Ancak başka yükümlülükler de bulunmaktadır. Bunlar, ilgili tesislere erişim için makul talepleri karşılamayı, iyi niyetle müzakere etmeyi, halihazırda verilmiş olan tesislere erişimi geri çekmemeyi, teknik arayüzlere, protokollere ve diğer teknolojilere erişim izni vermeyi ve erişimin zamanında sağlanmasını içermektedir.

6.1.3. Ayrımcılık Yapmama Yükümlülüğü

Üç şebeke operatörü¹² arasındaki etkin rekabeti en üst düzeye çıkarmak için, her birinin diğer ikisine ayırım gözetmeksizin sonlandırma hizmetleri sunması önemlidir (sabit ve mobil çağrı sonlandırma maliyetlerindeki içsel farklılıkları yansıtan tavan çağrı sonlandırma

¹² Turkcell, Telsim ve Telekomünikasyon Dairesi.

ücretlerine dayanılarak). Buna hizmet kalitesi gibi fiyat dışı tedarik koşullarında ayrımcılık yapılmaması ve fiyatta ayrımcılık yapılmaması da dahil edilmelidir. Ayrımcılık yapmama yükümlülüğü, ses hizmetleri için perakende pazarlarda rekabetin bozulmasını önlemek için gerekli bulunmuştur.

6.1.4. Şeffaflık Yükümlülükleri

Her şebeke operatörünün şunları yapması gerekmektedir:

- ▶ Diğer operatörlerin çağrılarını birbirine bağlamak ve sonlandırmak için ihtiyaç duyacağı teknik bilgileri sağlaması; ve
- ▶ Ara bağlantıyı sağlamak için uzun müzakereler ihtiyacını ortadan kaldırması.

Şeffaflık yükümlülüğü, ses hizmetleri için perakende pazarlarda rekabetin bozulmasını önlemek için gereklidir ve KKTC'deki sabit ve mobil şebekelerin devre anahtarlama (circuit switched) tümüyle IP tabanlı şebekelere geçişi ile muhtemelen gelecekte daha da önem kazanacaktır.

6.1.5. Muhasebe ayrımı yükümlülüğü

BTHK, sabit ve mobil operatörlerin çağrı sonlandırma hizmeti faaliyetleri ile diğer faaliyetleri arasında bir muhasebe ayrımı yapılmasına gerek görmemektedir. BTHK, şebeke operatörlerinin fiili maliyetlerine dayalı olarak tavan fiyat belirlemesi durumunda böyle bir gereklilik duyabilecektir. Ancak, KKTC'nin mikro ülke statüsü göz önüne alındığında, bunun yerine çağrı sonlandırma tavan ücretlerinin, Avrupa ülkelerindeki çağrı sonlandırma uzun artan maliyetleri üzerinden kıyaslama (benchmarking) yaklaşımı kullanılarak belirlenmesini önermektedir. Tavan ücretleri belirlemeye yönelik bu yaklaşım, düzenleyici maliyetlerini asgari seviyede tutmakta ve çağrı sonlandırma pazarlarına ilişkin yapılmış önceki piyasa analizlerinde kullanılan yöntemlerle tutarlıdır. Daha fazla ayrıntı için Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporuna bakınız.

6.2. Öneriler

Kurum, güncellenen piyasa analizi sonucunda "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü çerçevesinde bir önceki bölümde tanımlanmış olan tüm yükümlülüklerin Telekomünikasyon Dairesi'ne uygulanmasının devamına karar vermiştir.

Soru 8: Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında etkin rekabetin sağlanması amacıyla belirlenen yükümlülüklerle ilişkin analiz ve tespitlere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

Soru 8'e ilişkin görüşler ve BTHK'nin değerlendirmesi

Telsim, "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanında yapılan değerlendirmeleri genel olarak doğru bulduğunu ve katıldığını, Turkcell Kuzey Kıbrıs ise "Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin spesifik bir yorumu bulunmamakla birlikte "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" ile benzerlik arz eden konular kapsamında ilgili değerlendirmelerinin Sabit Çağrı Sonlandırma Pazarı için de genel olarak geçerli olacağını belirtmiştir. Telekomünikasyon Dairesi, dokümana ilişkin herhangi bir geri dönüş yapmamıştır.

Turkcell Kuzey Kıbrıs'ın "Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi" dokümanına ilişkin belirttiği spesifik görüşlere ve bu görüşlerin değerlendirmelerine 2025/PA7-V2.0 referans numaralı "Mobil Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı Piyasa Analizi (Kamuoyu Görüşlerini İçeren Doküman)", "Soru 9" kapsamında yer verilmiştir.

7. Sonuç

Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarına ilişkin olarak yapılan analiz ve değerlendirmeler neticesinde, Yasa, "Erişim, Ara Bağlantı, Piyasa Analizi ve Tarifeler" Tüzüğü ve diğer ilgili elektronik haberleşme mevzuatı çerçevesinde;

Sabit şebeke haberleşme sağlayıcısı olan KKTC Telekomünikasyon Dairesi ile kendi abonelerine gelen çağrılara ilişkin sonlandırma hizmetini sunabilen diğer sabit haberleşme sağlayıcılarının sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında EPG'ye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda bir önceki piyasa analizinde getirilmiş aşağıdaki yükümlülüklerin halen geçerli olması gerektiğine karar verilmiştir.

1. Fiyat Kontrolü Yükümlülüğü
2. Erişim Yükümlülüğü
3. Ayrımcılık Yapmama Yükümlülüğü
4. Şeffaflık Yükümlülüğü

Halihazırda geçerli olmayan muhasebe ayrımı yükümlülüğünün halen geçerli olmamasına karar verilmiştir.

İşbu piyasa analizi sonucunda, getirilen yükümlülüklerden 'Fiyat kontrolü' kapsamında sabit şebekede çağrı sonlandırma ücretlerinin, piyasada rekabeti sağlamak amacıyla yenilenmesine karar verilmiştir.

EK 1: Kamuoyu Görüşü Soruları

Soru 1: Tanımlanan çağrı sonlandırma pazarının her sabit şebekede çağrı sonlandırma haberleşme sağlayıcısının ağında sonlandırılmış aramalarla sınırlı olması gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 2: Sabit ve mobil çağrı sonlandırma hizmetlerinin ayrı pazarlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 3: VoIP hizmetlerinin sabit çağrı sonlandırma pazarında değerlendirilmemesi gerektiğine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 4: Sabit çağrı sonlandırma hizmeti için ilgili coğrafi pazarın ülke genelinin tamamı olduğuna katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 5: Üçlü kriter testi sonucunda sabit çağrı sonlandırma pazarında belirlenen değerlendirmelere katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 6: Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında faaliyet gösteren haberleşme sağlayıcılarının EPG'ye sahip olup olmadığının tespitinde uygulanan rekabet değerlendirme yaklaşımına katılıyor musunuz? Görüşlerinizi gerekçeleriyle birlikte ifade ediniz.

Soru 7: Sabit şebekede çağrı sonlandırma hizmeti sunan haberleşme sağlayıcısının, sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında EPG'ye sahip olduğu değerlendirmesine katılıyor musunuz? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile detaylı bir şekilde ifade ediniz.

Soru 8: Sabit şebekede çağrı sonlandırma pazarında etkin rekabetin sağlanması amacıyla belirlenen yükümlülüklerle ilişkin analiz ve tespitlere katılıyor musunuz? Cevabınızı gerekçelendirerek açıklayınız.

